

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 20 cor. pe 1/2 an 10 cor.; pe 1/4 de an 5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Nr-ii de Duminecă pe an — 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an: 40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b., de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

MĂRTURISIRI PREȚIOASE.

(R.) Maghiarisarea s'a pornit mai ales în virtutea culturii lor: Maghiarii își închipuie anume, că dacă istoria nu-i îndreptățește să caute a maghiariza naționalitățile; dacă acestei tendențe a lor se opun legile etnice, apoi cultura de care dispun și sunt în stare să dea și celorlalte neamuri, le acordă dreptul să ne atragă în felul de gândire și simțire al lor. Ear dacă nu vrem să primim de bună voie limba lor, vom primi-o de nevoie. Ne vor sili și ne vor ademeni. Doar nici elinii și Romanii n'au făcut altfel. Ba acum, decând Prusienii caută să desnaționalizeze pe Poloni, concetașenii noștri maghiari se provoacă și la Prusieni.

Sa avem însă iertare și cu dovezile ce ne furnizează chiar cel mai șovinist ziar, „Magyar Szó“ (n-rul 251), să dovedim că de cultura maghiară nu poate fi vorba. Pentru simplu cuvânt că cultura maghiară nu există.

„In Ungaria, serie numitul ziar, pe terenul științific și literar sunt atâția plagiatori, căți țintarii vara pe insula Margareta; întreg spiritul literaturii noastre nu este decât o simplă plagie din literaturile străine... Și se fură nu „persoane“ și „scene“ dela literații străini, dar se fură ideile, direcțiunile literare, așa fel, că până și literatura celui mai serac popor găsește imitatori între Maghiari, numai literatura maghiară națională nu există.“

Șirele acestea li-a scris ziarul lui Bánffy din incidentul acuzărilor ce li-s'au adus lui Bokor József, a cărui piesă teatrală („Almafa“) e aproape o copie a piesei germane „Dass war ich“. O parte a presei maghiare, căți va literați cu nume chiar, s'au apucat de bietul Bokor, încât ca să-l mai laze în pace, el a retrimis Academiei maghiare premiul ce lusse cu piesa sa (?) și zicea că va institui un juriu care să dea verdict...

Nu știu ce s'a mai făcut cu juriul, destul că „Magyar Szó“ îl apăra după cum urmează:

„Noi te vom apăra, pentru-că D-Ta nu meriți să fi restiguit, să fi scalpat ori omorât pentru cazul cu plagiatul, va să zică pentru un lucru pe care în patria noastră iubita îl fac toți, fără multă bătaie de cap, la ori-ce pas și așa ca din senin!

„Intreaga literatură științifică și b- letristică maghiară de azi nu este decât o plagie ca aceasta (alui Bokor) ori mai puțin îndrăzneată. E-ța causa pentru care nu înțelegem pentru-ce să se năpustească asupra unui singur Bokor, care la urma urmelor n'a făcut decât ceea-ce au săvârșit sute și sute de colegi ai săi, mai norocoși, scriitori și oameni de „științe“ d'opotriva!

O mai zdrobitoare critică cine a scris oare la adresa... culturii maghiare?!

Ear cei dela „M. Szó“ nu pot fi numiți nici că n'ar cunoaște litera-

tura maghiară, nici că n'ar avé destulă dragoste pentru tot ce este maghiar!

Lasă că e rușinos mai ales faptul premierii unei piese care-i o grosolană plagie. Ce serioșitate poate să fie și îndeosebi ce respect pentru cunoștințele sale poate inspira o astfel de Academie?

Și dacă academicianii, floarea culturii maghiare sunt astfel, ce pot să fie ceilalți reprezentanți ai culturii maghiare? De altminteri însuși profesorul Heinrich, chiar zilele acestea, vorbind despre tinerimea universitară maghiară, constata totala ei decadentă, și pes e tot, arăta falimentul școlii maghiare.

De unde-și iau deci pionerii maghiarisării inspirația și puterea d'a porni o campanie în numele — culturii maghiare?

De unde curajul să se compare cu Prusacii, cari dacă lucrează pentru desnaționalizarea Polonilor, apoi au a face cu un popor desființat și împărțit la trei împărății mari tocmai pentru-că sute de ani el se dovedise slab și netrebnic, pe când Germanii pe cari șovinistii vor să-i maghiarizeze, au fost aduși în Ungaria, asigurându-li se multe privilegii, tocmai ca să încetățenească și aici cultura apuseană. Românii sunt apoi descendenți dintr'un popor care a răspândit cultura în lumea întreagă, și așa mai de parte, șovinistii vor să desnaționalizeze neamuri cari cu multe primejdii au luptat pentru susținerea acestui stat.

S'apoi una sunt Germanii, stat național cu peste 45 milioane suflete, față d'o mână de Poloni, și alta e situația Maghiarilor cari se află în fața unor naționalități cari formează majoritatea statului ungar poliglot. Îndeosebi, noi Românii suntem compacti, ne sporim, că înșiși Ungurii se minunează, — și mai avem la spatele nostru și un regat național român.

Din cele ce se petrec deci în Posen, Maghiarii să nu se inspire și ei la fapte cari numai urmări bune nu pot avea. Pe noi ei nici nu ne-au cucerit, nici nu ne-au adus ca coloniști, ei ne-au găsit aici, unde alături cu ei am apărat țeara asta de toți dușmanii.

Nu sunt apoi nici mai culti decât noi, căci pe când noi avem o literatură a noastră specială, istoricilor laudați de apusul cult și poeții mari, dar mai ales o literatură poporană admirată de lumea întreagă p'atunci la ei totul e — plagiatul!

Si să ne spună ei un singur popor în lumea aceasta care a cucerit pentru durată mai lungă țeri și neamuri dacă n'au fost spiritualicește superiori... Hunii, Tatarii și Turcii trecut-au numai ca viscole peste aceste plaiuri și nimic nu s'a ales de urma lor... Cel mult blăstemul istoriei.

Nu maghiarisarea naționalităților să o urmărească deci Maghiarii, ci caute prietenia noastră și să ne cunoască istoria și literatura, că mult vor profita.

Discuția adresei croate. Luni s'a discutat în Dieta din Zagreb asupra răspunsului la adresă. Opoziția a prezentat un proiect de răspuns, în care dându-se expresie lelității, amintește de atrocitățile comise de stăpânire la alegeri, cere reforma legii electorale și dizolvarea Dietei.

Polemizează cu opoziția Dr. Tamasi și banul Khuen-Héderváry, apărând proiectul de adresă al majorității.

Noua alegere dela Galgocz. In urma invalidării alegerii baronului Gager, la Galgocz s'a pornit din nou compania electorală în vederea alegerii. Vor lupta și de astă dată pentru cucerirea mandatului partidul liberal și cel poporal. Candidatul celui dintâu este Dr. Rudnyansky ear al celui de-al doilea contele Somitich.

Körber amenință.

Sedința Reichsrathului, dela 9 Decembrie, a produs mare senzație în lumea politică, și anume prin discursul rostit de primul ministru Körber.

La ordinea zilei fiind provisorul bugetar, în a doua cetire, după deputații Dötz și Ryba ia cuvântul primul-ministru Körber.

El începe prin a spune că Cehii ar trebui nu numai să aducă acușări, ci să le și dovedească. Dacă s'au și petrecut în administrație lucruri cari justifică oare-cari plângeri, nu e suficient motiv pentru a se aduce acușă formală guvernului. Guvernul nu este vasalul nici unui partid; și nu numai că nu este dușmanul poporului ceh, ci nu-i este nici chiar indiferent.

„Și acum vin la lucrul cel mai important — continuă Körber — care e cu mult mai presus de cât provisorul bugetar s'au chiar întreaga chestia votării bugetului, cu sau fără fondul de dispoziție. Domnilor! Noi v'am prezentat o întreagă serie de proiecte de legi de importanță capitală. Sunt gata o mulțime de proiecte nu mai puțin importante; și stau în așteptare acele grele și mari probleme, relative la arangearea raportului cu țerile coroanei ungare și privitoare la interesele noastre de comerț internațional, din fața cărora nu ne mai putem retrage. Nu-mi este permis să ascund adevărul: parlamentul urmează încet, foarte încet silințele guvernului. Dacă m'aș încerca să dau o explicație măcar parțială a acestui fenomen, se impune întrebarea: ce va fi dacă reconvașcența se întinde peste margini? Mecanica constituțională recomandă ca remediu dizolvarea parlamentului, până se va alege o astfel de corporațiune parlamentară, care să fie animată de altfel de sentimente și să aibă mai multă poftă de muncă. Dar, nu e oare datorința mea să vă atrag atențiunea asupra acelor primejdii, cari se ascund în starea de lucruri nenormală dela noi? Nu-și va pierde oare răbdarea poporul, nu va pretinde o cură radicală? Căci și până acuma se aud

glasuri de multe feluri, unele cari spun că nu se interesează de parlament, fiind-că nu-i mulțumește cercul de competență al aceluia; pe când alții sunt nemulțumiți de bazele electorale, ear alții, cari — ce e drept aici nu ajung la cuvânt — gândesc la o melodie, cu totul alta. Ce are să fie, dacă un guvern, cel mai serios și totodată cel mai conștiincios, provocându-se la astfel de dorinți și la nemulțumirea populațiunii, în interesul cel mai urgent al necesității de stat se va atinge de constituție, dacă va fi nevoit să se atingă?

Un astfel de guvern, pentru ori-ce timp este garantat de judecata istoriei, ba în unele împrejurări cu tot dreptul poate fi socotit de salvatorul statului. Dar cum stă lucrul cu autorii silniciei în parlamentul distrus? Pot să strige în marea pădure a publicității, că așa au voit; dar în celea ascunsă a conștiinței lor totuși va răsună: Mea culpa, mea maxima culpa! Am văzut deja în această împărăție răsurnându-se o constituție. O repețire ar trebui s'o încungiușăm.

Guvernul vrea să facă totul, ca să înlăture o astfel de catastrofă. Vrem să lucrăm, pentru a readuce pacea între naționalități, pentru a promova bunăstarea materială și morală a locuitorilor, pentru a ridica autoritatea statului și situația lui de mare putere. Intr'un timp mai puțin agitat nu vrem să ne dăm îadărât din fața desvoltării mai departe a constituției, pe cale constituțională; căci aceasta nu poate fi perfectă, este doar' operă omenească. Dar vă rugăm pe d-voastră, îndreptați-vă privirea spre patrie, care pe toți ne îmbrățișează, și spre nevoile nelămurabile ale statului. Domnilor, nu faceți un vinovat din parlament!“

Din Dietă.

Sedința dela 10 Decembrie.

Se continuă discuțiunea asupra cererei în privința muncitorilor fără de lucru. Ernst Sándor desvoltă într'o lungă vorbire necesitățile unei politici sociale. Contele Károlyi Sándor se ocupă mai amănunțit de această chestiune vorbind de cauzele lipsei de muncă, de înecetarea lor și de modul de vindecare a acestui neajuns. Mai ia cuvântul Bartha Ferencz, apoi primul-ministru Széll Kálmán într'o lungă vorbire arată că guvernul, după putință, după cum să poate vedea și din proiectul de buget, își dă silința să lecuiască boala lipsei de muncă, dar nu se va preta de a sprigini agitațiunile sociale.

Mai vorbește Kubik Béla, Visontai Soma apoi Csádvolszky Lajos, provocând acest din urmă o adevărată furtună. Ivánka Oszkár strigă:

— Aceasta e agitare, abus de constituție!

Din toate părțile răsună sbierături: Agitație!

— Tot felul de șvindleri se adună aici și agită poporul! strigă Ivánka.

— La ordine! sună din dreapta. Abia după o pauză de 5 minute se poate restabili ordinea.

Raportorul *Kristoffy József* recomandă spre primire proiectul privitor la casierile comitatense.

La congregație!

În vederea adunării de Luni, membrilor români ai congregației comitatului Arad s'au trimis următoarele:

Adunarea restauratoare a congregației comitatului Arad e convocată pe Luni, în 16 Decembrie 1901 st. n.

Obiectul acestei adunări va fi alegerea funcționarilor comitatensi.

Afacerea e de însemnătate pentru toți românii adevărați.

Drept ce Te poștim și pe T. D-Ta, ca membru român al reprezentanței comitatense aparținător partidului național, să participi negreșit la această adunare, unde cu toții împreună să ne împlinim datorința.

Asemenea Vă rugăm cu tot adinsul, ca în prețios adunării, adică Duminecă, în 19 Decembrie st. n. a. c. după amiază la 3 ore să Te prezinți la hotelul „Vass”, la consfătuirea ce vom avea asupra obiectelor acestei adunări congregaționale.

Arad, în 8 Decembrie st. n. 1901.

M. Velicium, T. Vafian,
președ. club. membr. rom. secretar.
a reprezentanței com.

Demonstrații în contra Prusienilor.

La 9 c. au fost mari demonstrații antiprusiene atât la Lemberg, cât și la Berlin și Viena. Demonstrațiile au fost aranjate de Poloni, drept răspuns pentru cele ce Prusienii comit întru desnaționalizarea Polonilor din Posen.

În Lemberg Duminecă s'a desvilit statuia poetului Cornel Ulesky. Peste 10.000 Poloni au umblat pe stradă cântând cântul de jale al renumitului poet și strigând în contra Prusienilor. S'au dus apoi la consulatul german, unde au aruncat cu noroiu în emblema prusiană de pe zid. Poliția n'a putut restabili ordinea, ci au venit trei batalioane infanterie și un escadron de cavalerie.

La Berlin au ținut meeting de protestare Poloni d'acolo, vre-o 2000 la număr. Oratorii au atacat vehement guvernul pentru politica sa de desnaționalizare și a vestejit cu putere atitudinea deputaților poloni din Reichstag, cari nu apără indelust interesele polone.

A făcut mare senzație declarația unui orator care spunea că *emisari panslavi plătiți de Rusia* caută să exploateze agitația Polonilor mânănd apa pe moara Rușilor.

În Viena tot Poloni au ținut adunarea mare și au protestat în contra osândei dela *Gnezen*, unde tribunalul prusian a pedepsit p'o mulțime de părinți și copii polonezi din *Vresen* pentru că copii în școală au refuzat să răspundă nemțește ear părinții s'au dus să demonstreze în contra învățătorului germanisator. Între alții, a vorbit și un copil de 10 ani, aducând omagii și manifestând simpatiile pentru vitejii școlari din *Vresen*, cari au preferat pedepse aspre, dar n'au vroit să vorbească nemțește.

În aceea zi s'au și făcut interpellări în Reichsrath. *Romanovits* și *Bretter* au excepționat purtarea poliției. *Körber* a răspuns că poliția s'a purtat bine și că peste tot, guvernul nu poate permite ca supușii austriaci să se amestece în actele de guvernare ale unui stat vecin.

Teatru român în Sibiu.

— Reuniunea meseriașilor în ajutorul copiilor săraci. —

— Raport special. —

Sibiu, 7 Dec. n.

Șapte ani sunt, de când pe scena teatrului orășenesc din Sibiu, actor român piciorul n'a pus. Cinci ani sunt, de când petrecerile românească mai de dai Doamne, tinerețea inteligentă din Sibiu n'a isbutit a înjgheba. O bună postată de vreme s'a scurs, de când noi Sibiienii mai ales tinerii, am început a ne muia, a ne blaza: viața socială a prinde mușchiu, cum se zice.

Și, domnilor, nici acum după atâta amar de inerție și lipsă de vlagă tinerească, nu noi, *clasa din îndrăpne*, am spart nișel lăncesala ce ne apasă, ci earăși acei mult pomeniți și vrednici meseriași români de aici, cari de o vreme încoace, fără exagerare o putem spune, au reușit a pune mâna pe steagul mișcării culturale sibiene.

Nu e intenția, de astă-dată, să vă conduc în arsenalul „Reuniunii meseriașilor

români din Sibiu”. Știm că acest arsenal, bogat este, bine ajustat este cu treburi minunate, cu arme puternice în lupta greutăților începutului și a propășirii. Am auzit și cetit, și vom auzi și ceti multe bune și frumoase despre harnicii meseriași sibiieni. Și din tot ce vom auzi suma sumaram va ea, că la noi în Sibiu, clasă *burgheză* de nădejdi inspiratoare a răsarit ca din pământ. Meseriașii noștri, cari mai ieri alaltăieri puțin erau, răseleți erau, astăzi sunt bine consolidați. Prin harnică și înțeleaptă conducere, prin muncă și strădanie proprie, peste multe neazuri și nevoi, la vale cu propetele, la deal cu opintele, ei au strădănit la lărgămint, și de aci încolo ușoară și sigură e calea către plaiurile pe unde se poartă meseriașii altor neamuri mai emancipate.

Nu mai ieri-alaltăieri am cetit în coloanțele acestui ziar despre cunoștele „se-dințe literare publice” ale lor, din care încă ne-am convins, că ei direcții nimerite au apucat către progres. Pentru că dezvoltând intelectul, agonisi-vor lumină pentru practica lor, și astfel pașii lor către isbândă mai siguri vor fi. Ear astăzi în poziție suntem a înregistra aci o altă ispravă în semnată a lor, săvârșită acum în 6 Decembrie n., care în lungul șir de porniri și în trepinderi laudabile ale meseriașilor noștri, va alcătui o verigă aleasă; ear pentru noi cel-ce măturat am fost acestel înălțătoare manifestări, nesteară și rămănea ea pentru totdeauna din amintirea noastră.

Reuniunea meseriașilor români în ajutorul copiilor săraci. — cată, pe lângă multe altele, un titlu măreț sunător, sub care meseriașii noștri, an de an, în să-și facă datoria creștinească ce învoală în sine acest titlu.

Ținând spre întruparea acestei nobile ținte, bravii noștri sodali de astă dată ne-au pregătit o surprindere ca nici-odată. Ni-au făcut teatru în stricta și măreața acceptație a vorbeli. Ne au dovedit și de astă dată de o parte că ei mult pot face, vrednici sunt de pildă, vrednici sunt și de sprighin obștească, de altă parte, ni-au agonisit în statornicia monotonie a toropelei sociale, câteva ore de deliciu sufletec.

Și noi într-o spriginirea creștinescului scop, de astă dată am alergat mulși. Atâția încât sala teatrului orășenesc nu ne-a în caput pe toți. Lume din loc și jur, deputații din Seliște, Poplaca, Gura-Riului, Poiana, Fofeldea, etc. ba chiar și dia Romașia. A venit și inteligența din loc. Laudă ei. (Era de față și artistul D. Popovici). Și tabloul încântător era să vezi atâta suflet de român întruniți întru înțelegere într'un loc.

Și ceea-ce am văzut acolo, ni-a inspirat respect și mulțumire sufletească.

Cu abateri dela obiceiul bătuțit al comediilor, meseriașii noștri de astă dată au pus în scenă o dramă grea; „*Der Müller und sein Kind*” de Raupach, localisat sub titlul „*Sămbăta morților*” prin dl T. V. Păcățianu.

Dacă această alegere n'a fost tocmai nimerită, vina poartă-o dl Păcățianu, care

cu mușca ce a cheltit localisând și traducând piesa asta ieșită din vremuri, putea îmbogăți acest ram steril al literaturii noastre cu alte produse străine mult mai de valoare.

Drama „*Der Müller und sein Kind*” (conținutul indeobște cunoscut) a scris-o Raupach prin anul cincizeci. Ea putea fi mulțumitoare pentru generația de atunci (mai ales germană) care se amusa cu predilecție în torturile ipersentimentalismului *wartherist*. Astăzi însă nu mai face parale, decât poate pentru niște cuvioase maice, iubitoare de veclnică jale și alean.

Un morar avar, oficios și arțagos, veclnic muncit de zgărcenia sa, veclnic în pără cu față-sa care iubește pe unul sărac și nu pe cel bogat vroit de tatăl său. O față de morar, boinavă și ea, bună și ascultătoare, și totuși de-apururea maltratată de hărășitul ei tată. Un flăcău sărac și de omenie, veclnic chinuit de dragostea zădărnicită prin cumplitul morar, care și pe el deapururea îl blastămă ca pe ucigașul său; un flăcău obsidat în urmă (după fatala otrăvire a unei superstiții) de gândul pedepsei lui Dumnezeu, pe care l'a pus la ispită. Eată cvintesența dramei lui Raupach. — Morală puțină, acțiune și mai puțină. O lămentăție torturătoare, domnule, de cinci acte cu 11 schimbări de scenă și două cazari de moarte!..

Se pricepe și din aceste căse va cuvinte, greutatea și măiestria de a tălmăci în accente bine nimerite povoiul de vâlmășeli sufletești ale acestor trei eroi principali ai piesei.

Și bravii noștri diletanți au muncit muncă de adevărați eroi. Și la urmă au prestat mai mult decât așteptam dela ei. Și prin aceasta au mântuit și munca ingrată a domnului Păcățianu.

Roluri perfect studiate; unitate și rutină în joc; curaj și liniște în mișcări lejere; preste tot un ansamblu minunat, — iată caracteristicile jocului, cari au frapat mai mult scepticul auditoriu.

Actorii, în genere abstracție dela mărurișuri, și-au achitat cu bravură grelele roluri.

Meșterul Petrilă, hărășitul morar din Doinești, și a aflat un alterego nelintracut în persoana binecunoscutului domn *Nicolae Bratu*, sodat tipograf. Acest harnic și inteligent membru al Reuniunii, a interpretat cu temperament probat și cu adevărată putere dramatică obositoare erupțiuni arțagose ale morarului.

Vrednică parteneră a sa a fost gingașă domnișoară *Elena Grindeanu* în rola de căpetenie a Elenei, flica morarului. Domnișoara Grindeanu, stăpână este preste toate darurile trebuincioase unei eroine cum e Elena: inteligență, pricepere, seriozitate, zel, ba chiar și figură și voce potrivită. Escelat mai ales în părțile unde se tânguiește de amara sa soartă, unde se împacă cu gândul morții și apoi în scena morții.

Rola mult cercatului Ionel, am putea zice, cea mai grea, a fost în mâinile do-

RAMURA DE LILIAÇ

de OUIDA.

(Urmare).

Mă îndreptai spre teatru.

Piața era inundată de aur și purpură din cauza razelor soarelui ce apunea. Musica cânta pe piața regală, toată lumea era afară.

Ploase cu o zi mai înainte și acum era un timp cât se poate de frumos.

Lumea intra și eșea din marea sală de joc.

Carolye eși și el: dinsul nu mă văzuse.

Auzit cum unul în apropierea mea zise:

— O mină de aur. În fie care zi câștigă; dacă asta mai continuă, să face bancher.

Un altul adause:

— Tocmai fiind-că n'are nevoie, tocmai pentru asta câștigă.

Era vorba de marchizul Carolye.

Nu-l invidiam de loc, nici pe el, nici altul.

N'ași fi schimbat locul meu de comediant pentru acela de rege. Nici odată nu m'am simțit așa fericit ca în seara acela.

Piesa cea nouă „*Bacșiul lui Thibautiu*” de și nu era comedie, totuși era una din cele mai vesele și spirituale.

De atunci n'am mai jucat-o; fie-care rând din rol imi e gravat ca un fer roșu în creierul meu.

De 5 ori fui chemat. Un duce străin imi oferi tabacherea sa de aur, felicitându-mă.

Văzui și eu în sfișit cu ochii mei că mi-am făcut un viitor mai bun.

Eșisem dela teatru mai fericit ca nici odată, noaptea era caldă, nouri groși pluteau în aer.

Liniștea domnea.

Micul oraș, care n'avea destulă lumină, părea sombru. Plantele exalau parfumuri îmbătătoare și erau încărcate cu rouă.

Nimic nu tulbură această mare liniște.

Lumea era parte la bal sau la joc. Ajungând aproape de casă, văzui lumina la mine.

Atât de fericit eram în acest moment, o spu drept, că începui să bine-cuvintez pe Dumnezeu. Da, am binecuvântat pe Dumnezeu.

Deschizând ușa, urcai scările. Intrai și o căutai la locul obicinuit lângă lampă; nu era.

Ce să-ți mai spu o istorie veche, atât de veche?!

Săptămênile ce armară nu-mi putui da compt de nimic. Eram neban, și pace. Nu'mi aduc aminte de nimic... decât această cameră goală, de buchetul de trandafiri albi, de lampa cu crucifixul lângă dînsa și fotoliul gol, lângă care se afla dantela ei.

Dînsa plecase și atâta.

Nici o vorbă, nici un semn. Fie-care a prevăzut-o, numai eu nu Nimenea nu mai vorbea nici de dînsa, nici de el.

Cel din casă spunea că nu știau. Pe jos s'a găsit o scrisoare mototolită. Această scrisoare nu conținea decât foarte puțin cuvinte.

Vra să zică când m'a trimis la teatru și când mă săruta surizând, știa că în aceea noapte are să mă tradeze.

Așa sunt femeile, ce vrei!

Toamna era deja înaintată, când imi revenii în fire.

Total era gol și deșert, ca și golul sufletului meu. Spa era trist, pădurea începuse a îngălbeni; musica nu se mai auzea și florile erau moarte.

Eram calm și înțelegeam totul ce mi s'a întemplat.

Imi părea că am trăit foarte mult dela aceea teribilă noapte până azi. Părul mi a încrăunțit și mă simțeam slăbit și bătrân; viața-mi era sfișită.

Când doctorul imi dete voe să es din casă, începusem a rătăci prin strade în prada unei idei fixe.

Să-I urmăresc și să-I găsesc.

Dar cât timp perdusem deja.

Trupa mea plecase deja și bine înțeleg că puținii bani ce-I aveam economisiți, s'au dus. Acuma nu trăiam decât din mila publicului.

Viața mea! le rîdeam în nas. Din crezură că sunt tot neban; dar nu ero de loc. Știam ce făceam Aveam o singură țintă și un singur scop, să-I urmăresc cu oră mai înainte și să-I prind.

Ea nu merita, și eu tot o iubeam.

Nu că mă gândeam să o reiau... căzusem încă atât de jos, o astfel de lașitate nu eram capabil să fac.

Aveam alte intențiuni.

Odată cu revărsatul zorilor, am părăsi orașul. Talentul meu, ce se făcuse cu el.

Nu mai aveam nimic. Mi l'au ucis.

Pentru mine nu mai era carieră; repetația mea, care abea începuse a se ridicat total era distrus. Și fără nici un calcul.

Nici nu se gândesc aceste dulci filme la nimic.

Puțin impoartă de a se știe cum am trăit din ziua când am plecat din Spa, și ziua când s'a pronunțat sentința de moarte în contra mea.

Vechea mea meserie imi devenise de nesuferit și imposibilă; în zadar ași fi cercat s'o reiau, nici n'ași fi putut face-o.

nului vice-president al Reuniunii, *George Poponea*, sodal tipograf. Și dumnia sa s'a achitat de ea spre deplina mulțumire.

Tot atât de corect interpretate au fost și rolele mai secundare.

O bună soră și mătușă și primăreasa s'a dovedit domnișoara *Elena Baciu*; un propar flagmatic la perfecție a fost dl *Nicolae Stoica*, sodal tipograf; o drăgălașă și încântătoare erlămărișă ni-a prezentat domnișoara *Ana Banea*. Și tot atât de mulțumitori și acasă în rolurile lor au fost: doamna *Paraschiva Ișan*, măstru pilar, în rolă cărcmarului *Gherghel*; dl *George Trifan*, sodal tipograf, ca lăncu flăcău de țeran, și dl *Ioan Imbăruș*, măstru pantofar, ca preot după toată rânduiala lui *Melchisedec*.

Costumemele românești s'elstenești, frumoase și variate. Un grup de țerani admirabil. Scenăria bine chipzuită, bine povănită.

Publicul a respălit cu aplauze furtunoase și chemări la rampă, prestațiunile vrednicilor d'etantași. Și regretele se pot îndrepta, precum am zis mai sus, numai asupra piesei nemerite și învechite, pentru care actorii și autorul au cheltuit atâtă trudă și muncă vrednică de atâtă treabă. Lasă că *dramele* nu sunt încă pentru publicul nostru; partea nedisciplinată ridea tocmal la locurile cele mai tragice.

Ne-am depărtat, dela această mbastră producție a măestrilor noștri, cu cele mai înălțate impresii și teste, cărora expresie le-a dat și la însușita *convenire* ce a urmat după producție, în restaurantul „Stadipack”.

Încă pentru *localizarea* piesei, în genere putem zice că e reușită. Dl *Păcățanu* însă, care de față era în teatru, de bună seamă își va fi notat, între altele, și următoarele înari scări ale piesei: *Dia* logurile nesfârșite (piesa ducează 4 ore) și plictisitoare, întrefăsură și cu câteva stăsușii imposibile, trebuiau ciontate bineșor. Limba e ușoară, dar împesărită cu o mulțime de asemănări deplasate și vorbe înalte puse cu nepotriveală în gura țeranului. (Fata de țeran nu e *per tu* cu tatăl său; țeranul nu dă probe, nu face propuneri, gândurile lui nu *colobăresc* și e arși să intre la el ca *porumbul* în corabia lui *Noe*... valea pentru el nu *șoptește* cu aceeași tăcime, etc.)

Înainte de a pune s'fârșitul acestei dări de seamă, mulțumită și recunoștință aduc încodată bravilor meseriași porniți pe căi de progres atât de nimerite, și vrednicului lor president, dl *V. Tordășianu*, pentru creștinescul lor pas și pentru atât de frecvențele privilegii de înălțare sufletescă ce ei ne îmbie.

Mulțumită aduc mai departe stimatei doamne *Margareta Moldovan* care încă a ostentit mult pentru reușita acestei producțiuni. Și mulțumită se cuvine și dlui *Ier. Prada*, casarului.

Ear de încheiere pan corclarul material, pe lângă splendidă dezbătă morală, și

vă spun că cu acest prilej s'a încesat un venit brut de aproape 800 coroane din care partea cuvenită se va întrebuița pentru *daruri de Crăciun pe seama copiilor s'eracl*.

Binecuvântarea sermanilor copiii se va revêrsa asupra bravilor noștri meseriași.

Sorcufrate.

NOUTĂȚI.

ARAD, 11 Decemvrie n. 1901.

Alegerea de primar al Aradului se va ține azi, la orele 4. Va fi o luptă grea. Diferența de voturi are să fie câte-va voturi numai, între cei doi candidași.

Emigranții deținuși. Emigrarea în America a început să ia mari proporții și în comitatul Zelyom. Vre o 14 flăcăi sdravenți porniseră la drum, cu gândul de a merge în America, fără pașapoarte. Poliția însă i-a prins și i-a scăpat de împlinirea planului lor, de a scăpa de fericirea din Ungaria.

Serăcia în Budapesta crește pe zi ce trece. Zeci de mii lucrători au rămas fără muncă. Ei trăiesc din milă. Luni, pentru potolirea acestor nenorociți, s'au împărțit 8470 porți de pâine, dată și cumpărată din mila mai multor filantropi. De altfel de mai multe zile numai în felul acesta se poate împedea să nu se facă o demonstrație monstră — și desigur periculoasă — a celor cari nici țăne nu au în casă, ear mulți dintre ei dorm peți șanțurile cu apă caldă ce vine dela diferite fabrici...

Estă un colțisor din viața splendidă a „*16 és székvaros*”-ului!

Călătoria prințului bulgar la Petersburg. Din S. f. se anunță că prințul *Ferdinand* are de gând să cerceteze pe Țarul. — Din incidental acesta va preda Țarului modelul mormântului turnat în bronz al lui *Alexandru al II*, a căruia statule se va ridica în Sofia. Probabil că în decursul petrecerilor sale la Petersburg, la sfârșirea din nou restauratelor mânăștirii rusești din portul *Sipka*, va participa și vre un membru al casei domnitoare. — Sfârșirea se va face în 11 August a anului viitor, cu care ocaziune armata bulgară va executa și un mare exercițiu militar.

Duel între patrioși. În urma apostrofărilor lui *Ivanka*, la adresa lui *Csávolzsky*, în Dietă, acesta i-a trimis martori celui ce-l

numise „svindler”. Martorii lui *Csávolzsky* sunt *Krasznay Ferenc* și *Kubik Béla*. *Ivanka* și-a constituit martori pe contele *Andrássy Tivadar* și *Szemere Miklos*. Se crede că e neînălăturabilă „reparația onoarei” prin arme.

Direcțiunea băucei „Economul” din Clușiu a ținut la 25 Noemvrie ședința lunară, la care au luat parte toți membrii în fațre cu noul prelat papal *Dr. Vasilie Hossu*, canonic în Biazău. Înainte de deschiderea ședinței noul prelat fu binevențat din partea presidentului *Dr. Aurel Isac*, de față fiind și oficialii institutului. În decursul desbaterii obiectelor puse la ordinea zilei *Dr. V. Hossu* a referat o cauză veche, ce mult timp ținuse în agitațiune spiritele celor grupați în jurul institutului și a făcut o propunere, care a fost primită cu unanimitate. Tocmai în acea zi se ținea sinodul de toamnă al tractului Clușiu. De ocaziunea aceasta au profitat atât preoșii, cât și mai mulți mireni pentru a felicita pe noul prelat. Seara s'a dat de direcțiunea institutului un banchet în onoarea d'ensului, participând toți membrii direcțiunii, ai comitetului de revisiune, oficialii dela „Economul” și câți-va acționari.

Fudulie goală. Ziarele maghiare publice, cu mare ostentațiune, lista privitoare la valoarea obiectelor expuse la expoziția parisiiană; zic că în capul listei stă Ungaria, care a expus obiecte în valoare de 48 milioane, pe când Italia figurează cu 26 milioane, Germania cu 23, Austria, 23, Rusia, 22 etc. Desigur: pentru-că Ungurii au dus tot ce au până și bijuteriile diferitelor episcopate și tot ce au expus, au tacsat *singurii* Vorba e însă, că dintre obiectele expuse Germania a vîndut în suma de 1 milion 510 000 franci, Engliera 905 000, Elveșă 582 000 franci, pe când Ungaria a vîndut numai în valoare de 166 000. Pentru-că celelalte state au expus lucruri făcute atunc, pe-când Ungurii au adunat lucruri vechi, unele de valoare numai pentru d'ensii!

Secretele lui *Crispi*. Se știe că *Crispi* a lăsat în urmă-i un memoriu, cărui apartin și manuscrite pecetluite în plicuri. Manuscriptele aceste cuprind multe taine diplomatice și *Crispi* prin testament face pendent tipărirea lor acum dela voința guvernului. Comisia guvernială a început deja studiarea acestor manuscrite și ce va socoti că se va putea tipări, se va și da spre publicare. Memoriile vor forma câte-va volume.

În luna Septemvrie intra-i în Franța. Era în ajunul bălăiel dela Sedan.

Auziam mereu spîndu-se în continuu de perderile noastre.

Cât eram de blând mai înainte, așa mă făcusem de s'elbatic acum.

Nu vedeam alt ceva de cât sânge înaintea ochilor mei.

Eram o fiară s'elbatică, o bestie care nu cugetă.

Nu mă înțeleg?

Roagă te lui *Dumnezeu*, de a-mi înțelega aceasta, sunt momente în viața omului, când mama nu 'și înțeleg pe fi s'.

Când ajunsei la centru, pretutindenea se formau corpuri noul de francitiori.

Mă angajaiu și eu în unul din aceste corpuri.

M'am angajat cu acest singur gând: să mă bat pentru iubita mea țeară și poate că-l voi pute lavi și pe el; m'am bătut în multe rinduri vite-jește, mi-s'a spus...

O fi, căci furii nu de om, ci de tigrul clocețeau în mine și nu-mi temeam viața Trăiam prin păduri.

Ziua ne ascundeam, noaptea eșeam la câmp, oream convoiurile, tăiam liniile telegrafice și fugărirăm de multe-ori cavaleria inamică.

(Va urma.)

Clubul vrăjmașilor căsătoriei. În America unde nici o nebulie nu rămăse fără aderenți, unde de curind s'a constituit și un club al ucigașilor; acum, în zilele din urmă s'a constituit și un club al vrăjmașilor căsătoriei. Și acest club îl constituiesc o seamă de fete, din cele mai fruntașe familii din *Haverley*. Estă și punctele stătătoare ale acestui club: O fată care se va uita la un bărbat, va plăti clubului un funt de șocoladă; care va cocheta cu un bărbat, va plăti doi funți; care se va lăsa sărutată i-se vor scrie la catastif 100 vergi negre. Când vre-o membră ajunge să aibă 200 vergi negre la catastiful său, e dată afară din club. Dacă se mărită vre-o membră, e dată afară cu mare alai și e nevoită să plătească un mare banchet.

Geografia comitatului Arad de învățătorul *Damaschin Medre*, — manual cu mai multe cărți geografice, întocmit pentru clasele III. și IV. ale școlaelor populare și aprobat de *Ven. Consistor aradan*:

Se poate procura dela administrațiunea „*Tribunet Poporului*” și dela librărul „*Iftu Klein Mór*” din Arad. Prețul 35 cr. (70 fil.) plus porto postol.

Varietăți.

Poduri înalte. Podul stărnător dintre *Vew York* și *Arosklyn* este de 41 m. înălțime de asupra nivelului apai *Cast-River*. Cele 2 poduri ale canalului *Wilhelm* asemenea sunt considerate între cele mai înalte poduri. Podul boltit dela *Grünenthal* e de 41, cel din *Levensau* e la 45 m. înălțime de asupra nivelului apai așa încât cele mai înalte corăbii pot trece sub ele. S'au mai înalte decât aceste unele viaducte. Arcul podului de lângă *Operto* care trece peste *Duron* e de 171 m. înălțime ear partea de sus a șinel e la 70 m. înălțime de asupra nivelului apai. Podul *Görschthaler* de lângă *Netzeckau* între *Planen* și *Rechenbach* e ridică la 80 m. asupra nivelului apai. Podul cu 4 arce e zidit dela *Paris* la *Geneva* care e lângă *Bradford* e de 94 m. Podul trenului *Southern-Pacific* care e dela *Prater* *Pecos* e de 94 m. și podul *Los And* *Bolivia* conduce la 100 m. înălțime peste *Ru*. Podul *Raiser Wilhelm* dintre *Ramstein* și *Solling* e la o înălțime de 107 m. asupra *Vupperlul*. Mai înalt e în sudul Franței viaductul *Viaur* cu un arc de 220 m. și înălțime de 117 m. Il întrece însă și pe aceasta viaductul *Garabit* de lângă *St-Flour* pe linia trenului *Marvejols* și *Neusargos*. Înștimea e 122 m. Podul acesta la zidit *Eiffel*. Decât toate inșe mai înalt va fi podul pe linia ferată din *Elmant* — *ferrand* — *monlucon* de lângă *Fades* peste *Sioule*. Acum se edifică acest fod în lungime de 376 m. și înălțime de 132 m. Acesta va fi cel mai înalt pod de fer din lume.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 10 Decemvrie. Indată-ce se deschide parlamentul, guvernul va veni cu un proiect de lege în privința prizonierilor buri. Taberele concentrate — unde sufer atâtă prizonierii — se vor desființa și familiile bure vor fi așezate pe teritoriile pacificate.

Haaga, 10 Decemvrie. Din taberele concentrate sosesc într-una știri alarmante. Mortalitatea e grozavă: în luna Noemvrie a fost de 40 la mie.

A V I S.

662 3-2

Un scriitor poate căpăta aplicare în cancelaria advocațională a lui *Dr. Pavel Jurma*, avocat în *Buziaș*.

Editor *Aurel Popovici Barciuanu*. Red. respons. *Ioan Russu Șiriana*.

micare pe scenă, nici a pronunța o vorbă micar.

S'a mai văzut oameni zdrobiți de durere, dinții totuși joacă bine, și lumea îi aplaudă, dar mic'mi era imposibil, căci mi-ași fi perdat sărta și ași fi ajuns de neul chioarei. Ah, imi aduc aminte că în ultima seară când am jucat, ce fericit eram! În beția fericirii mele m'am rugat și lui *Dumnezeu*!

Am dus o viață mizerabilă, nu acela a unui cerșitor bine înțeles.

Dificultățile ce le-am întâmpinat din copilăria mea, m'au obținut a mă mulțumi cu puțin și a-mi căștiga hrana zilnică.

Toată iarna am întreat de d'nași; în iadar însă.

Am stat un timp oare care în *Paris*; mi-am zis: un om de averea sa și de rangul său, nu poate să lipsească multă vreme din acest oraș.

Apoi m'am dus să cant în sudul Europei, de unde era de naștere.

I-am văzut cast-lul, un castel princiar în mijlocul unei păduri frumoase de pini, iar mi-s'a spus acolo că de multă vreme înă mai călcat pe acasă și că o fi probabil în Italia.

N'am lăsat nici un oraș, un sat ne s'uitat.

Într'un loc am sosit cu o întârziere de 24 de ore și l-ași fi prins; un barcagiu

imi spuse că ei avea cu d'nsul o femeie, un trandafir, un boboc.

Ah, asta era în primă-vară, când înfloreau liliacii, am ajuns să trăiesc ca să aud astfel de vorbe.

Dar, să termin repeda. Nu voiu să mor până a nu mă r'ebuna.

Vara sosi și cu d'nsa și r'eboiul. Când lupta fu declarată, eu eram la frontieră.

M'am reîntors în patria mea cât mai iute, călătorind pe jos.

Nu mai aveam nici o forță, nici inteligență, totul era pierdut.

Eram moroman. Nu vedeam înaintea ochilor mei decât frunze și flori de liliac.

Fugeam de ochii lumii, de prietenii și de camarazi; câți-va din ei imi veniră în ajutor, dar mai bine ași fi preferat să-mi tragă un cușit în inimă.

Evitam totul ce putea să'mi aducă aminte.

Eram tăcut, poate și nebun; când mi-se vorbi de r'eboiu, par'că mă mai deșteptal.

Știrea deapre reșbel par'că mă mai liniștise.

Nu mai eram bun pentru alt-ceva de cât ea o ghiulea să mă lovească și să se isprăvească odată cu mine.

Dar mai era un lucru; îl știam soldat. Poate că-l regătesc unde-va.

Căile Ferate Ungare

Mersul Trenurilor.

— In vigoare dela 1 Octomorie. —

Pleacă din Arad:

Spre Oradia	
Tren de persoane la orele	5.10 a. m.
Tren accelerat	8.18 a. m.
de persoane	11.20 a. m.
mixt	3.56 p. m.
accelerat	4.21 p. m.
de persoane	9.85 p. m.
Spre Ardeal:	
Tren de persoane	6.35 a. m.
accelerat	12.11 p. m.
pană la Soborșin	2.04 p. m.
de persoane	4.30 p. m.
accelerat	7.28 p. m.
Spre Timișoara:	
Tren de persoane	6.20 a. m.
mixt	11.56 a. m.
	5.— p. m.
Spre Seghedin	
Tren de persoane	7.12 a. m.
	4.09 p. m.
Spre Brad	
Tren de persoane	6.25 a. m.
mixt	12.06 p. m.
pană la B. Sebiș	5.20 p. m.

Soseso la Arad:

Dela Budapesta.	
Tren de persoane	6.05 a. m.
mixt	9.10 a. m.
accelerat	12.51 p. m.
de persoane	3.55 p. m.
accelerat	7.11 p. m.
Dinspre Ardeal	
Dela Soborșin la orele	6.50 a. m.
Tren de persoane	10.50 a. m.
	soara 2.30 p. m.
Dela Radna după amiază	2.30 p. m.
Tren accelerat	4.06 p. m.
Dela Seghedin	
Tren mixt seara	8.85 p. m.
de persoane	7.06 p. m.
Dela Brad	
Tren de persoane	8.— a. m.
mixt	11.03 a. m.
de persoane seara	6.36 p. m.

TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM
TEA și RUM

Cel mai bun și cel mai sigur magazin de cumpărare este la

WOJTEK și WEISZ

mare deposit de droguerie și parfumerie

652 6-20

In ARAD.

„Mureșanul“

instituit de credit și economii, societate pe acții în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acții de fl. 100.

Acoardă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

569 40—

Diracțiunea.

Băile dr. P. Opre (foste „Katalin“.)

Piața Tököly, colț cu strada Lazar Vilmos.

Pentru domni și dame.

Modern aranjate: băi de aburi, basinuri mari cu apă caldă și rece, — băi de vană. Dușuri excelente.

Pentru bolnavi îngrijire și tratament nou, după cele mai noi cuceriri ale științei.

Prețuri moderate.

508 21—

CREMA MARGARETA

este cel mai sigur mijloc pentru producerea, perfecționarea și conservarea

I frumuseței!

Acest minunat preparat nevătămător, curat și fără grăsime are un efect uimitor.

În câte-va zile face să dispară aluniele, petele de ficat, coșii, jupuiturile, bibițele, punctele negre (comedonele) și toate afecțiunile pielii. Netezește încreșturile și ciupiturile de vârsat (bubac), având efect chiar și asupra celor mai înaintați în vârstă, cărora le face pielea fină și frumoasă.

Dr. Menges și Metzger, renumiți profesori, vindicau încreșturile de pe obraji cu ajutorul masajului. Spre acest scop Crema Margareta este cea mai potrivită. Dacă se masajează zilnic fața cu Crema Margareta, dispar nu numai chioșurile, petele de ficat, și alte necurătenți de piele, ci și încreșturile, ciupiturile de bubac și alte anomalii cauzate prin bătrânețe, griji, boală etc. etc.

Un perservativ în contra arșii soarelui și a vârstului.

Se poate și ziua întrebuiată.

Crema Margareta 1 flacon 1 coroană.

Pudra de dame Margareta 1 cor. 20 filii. 553 78—

Săpunul Margareta 70 fil.

Pasta de dinți Margareta costă 1 cor.

Regeneratorul părului, care produce o leare originală părului încrunțit, 2 cor.

Blondinisarea părului de orice culoare, prin care părul primește o culoare albă, 1 și 2 cor.

Pomada lanochinică, cel mai bun mijloc spre cultivarea și creșterea părului, 70 fil. și 1 cor.

Rețenitor de mustați Bohus de Vilagos, spre cultivarea mustaților, 50 și 70 fil.

CLEMENT FÖLDES

Arad, strada Deák Ferencz Nr. 12.

R. prezentant general pentru România:

Bonul Moritz Pollak București, Calea Văcărești Nr. 5.

Se răfă de vânzare la droguerii: Buss, Economul & Co., M. Stănescu, I. Tetze, I. Zaufrescu și în en gros și detalii la Frații Alabachy și la toate farmaciile.

Doradă după efectuarea folosirii cremei Margareta e și următoarea epistolă:

D-lui Gutori Földes Kelemen, în Arad.

Folosesc demult Crema-Margareta. Primește simpatia mea pentru efectul bun al acestei creme.

București

Maria Ionașcu, artistă la Teatrul Național.

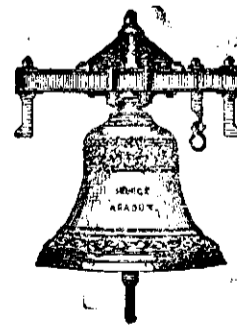
Frideric Hönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, aranjată pe motor de vapor,

Arad, strada Rákóczy Nr. 11-28

S'a fondat la 1840.

Premiată la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plată — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg., invenție proprie, cari au avantajul că, față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiși clopot tare și cu sunet odânc, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă totodată clopotele de fer, ce se pot învârti și postamentele de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mai mari clopote se pot trage, fără-ca să clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noue pe lângă o supra-solvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

543 45—52